

Tárgytematika / Course Description

Kulturális régióismeret II.

AKLB_BHTM103

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: dr. Vehrer Adél

Félév / Semester: 2019/20/2

Beszámolási forma /

Assesment: Folyamatos számonkérés

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 0/0/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 0/9/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

A hallgatók megismerik a hagyományos társadalom sajátosságait, a hazai és európai közösségi kultúra összefüggéseit. A hallgatók képessé válnak a tanult jelenségek önálló értelmezésére, feldolgozására, leendő munkájukban a kurzuson megszerzett ismeretek kamatoztatására. A tantárgy lehetőséget teremt a kulturális különbségek értelmezésére, a nemzeti és európai közösségi kultúra összefüggésrendszerének megismerésére.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

Az évközi jeggyel záruló tantárgy a hallgatók önálló témakidolgozásaira épül, melyet a konzultációk elméleti előadásai alapoznak meg.

Az előadások fő témakörei:

- A folklór közösségi vonatkozásai, európai párhuzamai.
- Kulturális különbségek és kapcsolatok az európai népcsoportoknál.
- A hétköznapi és ünnepek kultúrájának európai párhuzamai, kölcsönhatásai.

A beadandóhoz választható témakörök

1. Farsangi népszokások. Nemzetiségi sajátosságok hazánkban, délszláv és osztrák, német példák (busójárás, rönkhúzás stb.)

Magyar Néprajz 7.

Peter Burke. Népi kultúra a kora újkori Európában

Ujváry Zoltán könyvei

2. A betyár alakja a történelemben és a néphagyományban. Az angol Robin Hood monda.

Magyar Néprajz 5.

Küllös Imola: Betyárok könyve

3. A kísértetek és lidércek világa hazánkban. Szellemlények és démonok az ódon skót kastélyokban.

Magyar Néprajz 7.

Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága

Pócs Éva és Ráth-Végh István könyvei

4. *Visszajáró halottak, halottlátók hazánkban. A vámpírtörténetek magyar vonatkozásai, román és amerikai párhuzamok.*

Barry Alpha Ádám: A vámpír szó története, Veszprém, 2005

Telek Balázs: Vámpírmítosz napjainkban, Palimpszeszt 24. sz. magyar-irodalom.elte.hu

Pócs Éva könyvei

5. *A boszorkányok szerepe a hagyományos társadalomban. Boszorkányüldözés, boszorkányperek. A spanyol és római inkvizíció.*

Magyar Néprajz 7.

Róheim Géza: Magyar néphit és népszokások

Szendrey Ákos: A magyar néphit boszorkánya

Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága

Pócs Éva könyvei

6. *A táltos és sámán alakjának összehasonlítása, párhuzamok és különbségek. Sámánizmus hazánkban és Szibériában.*

Magyar Néprajz 7.

Hoppál Mihály: Sámánok

Mírcea Eliade: Sámánizmus

Diószegi Vilmos: A pogány magyarok hitvilága

Diószegi Vilmos: Sámánizmus

Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága

Dömötör Tekla: Táltosok Pest-Budán és környékén

7. *A párválasztás tényezői, ezek változásai. Leány- és legényélet, -avatás régen. A hazai (pl. pécsváradi), romániai móc hegylakó népcsoport (gajnai) és a skandináv népek leányvásárai.*

Magyar Néprajz 7.

Tátrai Zsuzsanna: Leányélet

Résó Ensel Sándor: Magyarországi népszokások

http://epa.oszk.hu/03000/03018/00152/pdf/EPA03018_honismeret_2000_01_050-052.pdf

8. Halhatatlan és visszatérő hősök az európai népmondákban. Pl. Attila, Csaba, Szent László, Mátyás, Rákóczi. Történelmi személyekhez kötődő mondák Európában. A britek Artúr- király-hagyománya.

Magyar Zoltán: Halhatatlan és visszatérő hősök az európai népmondákban.

Magyar Zoltán: Szent László a magyar néphagyományban

Magyar Zoltán: Rákóczi a néphagyományban

Magyar Zoltán: Mátyás király narratív hagyományköre

9. Népi gyógyítás és természetismeret. Gyógyfürdők a Monarchia idején (Ausztria, Csehország, Szlovákia). A brit fürdőkultúra.

Magyar Néprajz 7.

Oláh Andor: Új Hold, új király

<https://core.ac.uk/download/pdf/27172044.pdf>

10. Az egyéni boldogulás mágiája: rontás és szerelmi varázslás. A francia gyarmatok vudu (voodoo) és zombi hitvilága.

Magyar Néprajz 7.

Kiss József: Szerelmi babonák

11. Társas élet a hagyományos kultúrában. A kocsmá „funkcióváltása”. Az ír pub-ok világa napjainkban.

Magyar Néprajz 7.

12. Mindennapi és ünnepi táplálkozás. Az étkezés napi és heti rendje a paraszti társadalomban. Az olasz konyha hagyományai.

Magyar Néprajz 4.

Kisbán Eszter könyvei

13. A viselettel összefüggő tényezők. A színek, az életkor és a társadalmi helyzet szerepe. Az osztrák népviselet, mint a mindennapok része napjainkban.

Magyar Néprajz 4.

Flórián Mária és Gáborján Alice könyvei

14. Újra élő népi kismesterségek. Mézeskalács-hagyomány Európában. A lengyel, a német és a magyar kékfestés. A magyar fazekasság, a francia és a német porcelán gyártás.

Magyar Néprajz 3.

Csupor István-Csuporné Antal Zsuzsa: Fazekaskönyv

Kresz Mária és Domonkos Ottó könyvei

15. A régi vásárok hazánkban. A vásár funkcióváltozása. Adventi vásárok Európában, Észtországtól Belgiumig.

Dankó Imre könyvei

16. A víz hagyományai. Halászat és aranyosás a Duna mentén. Aranyosó fesztiválok napjainkban. Aranyláz Alaszkában. Halászat Skandináviában.

Magyar Néprajz 2.

Solymos Ede: A dunai halászat

Timaffy László: Szigetköz

Kunkovác László: Kece, milling, marázsa

Szilágyi Miklós könyvei

17. Gabonatermelés, a malmok kultúrája és folklórja. Vízimalmok Németországban. Szélmalmok Hollandiában.

Magyar Néprajz 2.

Balassa Iván könyvei

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

Aláírás feltétele: tvsz szerint

Követelmény: **beadandó dolgozat** készítése egy szabadon választott témában a fent felsoroltak közül.

A téma feldolgozható internetes források, újságcikkek, fotók, videók, interjúk, kérdőív segítségével. Csatolhatók fotók, linkek, dokumentumok, de ezek egy dokumentumon belül legyenek.

A beadandó dolgozat formai követelményei: 6-8000 karakter szóközzel együtt, Arial betűtípus, 12 p., normál sortávolság. A forrásokat fel kell tüntetni, szakszerű hivatkozásokat használni, irodalomjegyzéket csatolni.

Ajánlott szempontrendszer a beadandó dolgozathoz és a prezentációhoz:

- Bevezető: a témaválasztás indoklása
- A téma tagolt kibontása, fejezetekre bontva:
  - A téma rövid bemutatása
  - Történelmi áttekintés.
  - A bemutatott témakör napjainkban.

- A téma illusztrálása fotókkal, videókkal (linkekkel)
- A téma összefüggései más népekre vonatkozólag
- Összegzés: hasonlóságok és különbségek megjelenítése

Értékelési rendszer:

- Illeszkedés a megadott szempontrendszerhez
- Más népekre vonatkozó adatok megjelenítése
- Hasonlóságok és különbségek összegzése
- Esztétikum, szerkesztés
- A dolgozat tartalma, az anyag rendszerezése
- A dolgozat szerkezete, fejezetekre bontása
- Szakszerű hivatkozások a dolgozatban
- Források feltüntetése, irodalom
- Illusztrációk: fotók, videók
- Honlapok, cikkek, hírek linkje

A dolgozatot legkésőbb az utolsó előtti hét péntekén kell leadni papír alapon vagy ugyanezen dátumig az oktató e-mail címére: vehrer.adel@sze.hu.

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

- *Magyar Néprajzi Lexikon I-V.* kötetei, Bp. Akadémiai Kiadó
- *Magyar Néprajz I-VIII.* kötetei, Bp. Akadémiai Kiadó
- *Magyarság Néprajza I-IV.* kötetei
- Andrásfalvy Bertalan: *Néprajzi alapismeretek.* Néptáncosok Kiskönyvtára. é.n. Budapest.
- Tarján Gábor: *Folklór, népművészet, népies művészet.* Bevezetés a népművészeti jelenségek tanulmányozásába. 1991. Bp. Tankönyvkiadó
- Voigt Vilmos (szerk.): *A magyar folklór.* 1998. Bp.
- Tátrai Zsuzsanna-Karácsony Molnár Erika: *Jeles napok, ünnepi szokások.* 1997. Bp.
- Kósa László: *Hagyomány és közösség.* Magyar népi kultúra és társadalom. 1984. Bp.
- Ortutay Gyula: *Kis magyar néprajz.* 1940. Bp.
- Jávor Kata, Küllös Imola, Tátrai Zsuzsanna (szerk.): *Kis magyar néprajz a rádióban.* 1978. Bp.
- Balassa Iván-Ortutay Gyula: *Magyar néprajz.* 1979. Budapest. Corvina Kiadó
- Bihari Anna-Pócs Éva: *Képes magyar néprajz.* 1985. Bp.
- Kósa László-Szemerényi Ágnes: *Apáról fiúra.* 1973. Bp.
- Edelényi Adél: *Népi kultúra.* 2009. Bp.

Dr. Vehrer Adél PhD

egyetemi docens